

Remissvar EU-kommissionens förslag till direktiv och rådets rekommendation om praktikanter

Medlingsinstitutet har tagit del av de två förslagen och lämnar följande synpunkter.

Direktivförslagets ansats och innehåll stämmer mycket dåligt överens med svenska förhållanden. De system som finns för anställningar i Sverige med olika slags utbildningsinnehåll (som lärling, praktikant, trainee, m.m.) vilar i princip uteslutande på regleringar i kollektivavtal. Det är arbetsmarknadens parter som utformar systemen och vakar över deras efterlevnad, med iakttagande av relevant lagstiftning och rättspraxis. Lagstiftningen är i huvudsak generellt utformad och gäller lika oavsett vilken slags anställning man har. Vissa särskilda skyddsregler för arbetsmiljö finns dock för yngre arbetstagare.

På grund av de omfattande konsekvenserna vi ser av direktivförslaget blir rekommendationens konsekvenser svåra att överblicka. I det följande lyfter vi ett antal huvudsakliga problem.

Förslagen genomsyras av att det finns en behörig myndighet som ska granska och även avgöra om en person är så kallat reguljärt anställd eller praktikant. Myndigheten ska även bevaka anställdas intressen. Detta passar mycket dåligt med de system för anställningar av denna typ som finns i Sverige. Med undantag av arbetsmiljöområdet finns inte någon myndighet av det slag som förslagen tycks förutsätta.

Direktivförslaget tycks skissa på något som närmast liknar ett separat anställningsskydd för praktikanter. I den svenska arbetsrätten finns dock redan skyddsregler för alla som är anställda oavsett om de är praktikanter eller inte. Presumtionen i 4 § LAS och även 5–6 §§ LAS omfattar alla anställningar, inklusive praktikanter, även om praktik inte utgör grund för visstidsanställning i LAS. Det är dock vanligt för både arbetar- och tjänstemannaområden med kollektivavtalsregleringar på branschnivå som rör anställningar med utbildningsinnehåll, exempelvis för lärlingar. Direktivförslaget skulle som vi tolkar det bli mycket ingripande i förhållande till befintliga regelverk, både i författning och det som finns i avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Det finns därutöver i Sverige redan en fast arbetsrättslig praxis om vem som är att betrakta som anställd, en fråga som ytterst prövas i domstol och inte av

förvaltningsmyndighet (competent authority). Även i detta avseende går förslaget på tvärs mot svenska förhållanden.

Enligt ILO är "non-standard forms of employment" ett paraplybegrepp som omfattar olika typer av anställningar som har det gemensamt att de avviker från "standard forms of employment". Begreppet innefattar bl.a. tidsbegränsade anställningar, deltidsarbete, bemanningsanställningar, plattformarbete och s.k. falska egenföretagare. Det gör att det blir märkligt att som i exempelvis artikel 2 (c) kalla alla som inte är praktikanter för reguljärt anställda.

Det framstår för övrigt heller inte som acceptabelt att rapporteringskraven ska ligga utanför själva direktivet på det sätt som de gör i förslaget.

Rapporteringskraven i artikel 13 innehåller mycket öppna formuleringar, som om medlemsländerna ska vara tvungna att rapportera vad helst som krävs av kommissionen vid varje rapporteringstillfälle.

I detta ärende har generaldirektören Irene Wennemo beslutat. Utredaren Anna Fransson har varit föredragande. Chefsjurist Per Ewaldsson var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Irene Wennemo

Anna Fransson